

2. Сайт Інтернет-журналу про страхування «Forinsurer». URL: <http://forinsurer.com> (дата звернення: 24.04.2023).
3. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html> (дата звернення: 23.04.2023).

Лебеденко А.Ю.

*аспірантка кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

Волохова І.С.

*д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності у більшості європейських країн, як і в Україні, визначаються чинним кримінально-процесуальним законодавством.

Основоположним нормативно-правовим актом в організації судово-експертної діяльності в Україні є Закон України «Про судову експертизу», який визначає суб'єктів судово-експертної діяльності, її фінансове та організаційне забезпечення. Проте, зазначений закон не містить тлумачення поняття «судово-експертна діяльність», хоча і застосовує його [1].

Так, Г. Стрілець вважає, що «судово-експертна діяльність – це врегульована законодавством діяльність судово-експертних установ, спрямована на проведення незалежних судових експертиз унаслідок об'єктивного, повного і всебічного дослідження з дотриманням сучасних досягнень науки і техніки, організація роботи судово-експертних установ у цілому і їхніх структурних підрозділів, їх науково-методичне й інформаційне забезпечення, підбір і підготовка судово-експертних кадрів» [2, с. 13].

Проект Закону про судово-експертну діяльність № 6284 від 05.11.2021 р. визначає судово-експертну діяльність як «системну діяльність, що здійснюється визначеними цим Законом суб'єктами, пов'язана з організацією, проведенням судових експертиз, їх науково-методичним, інформаційним та кадровим забезпеченням» [3].

Вважаємо, що сутність судово-експертної діяльності полягає не лише в проведенні незалежних судових експертиз, а і організації налагодженої системи науково-методичного, кадрового, фінансового та інформаційного забезпечення, що створює необхідні умови для проведення об'єктивного, повного і всебічного дослідження суб'єктами судово-експертної діяльності.

Перелік суб'єктів судово-експертної діяльності визначається ст. 7 Закону України «Про судову експертизу». Зокрема, до суб'єктів судово-експертної діяльності належать:

- державні спеціалізовані установи, що знаходяться у підпорядкуванні відповідних центральних органів виконавчої влади (Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України);
- інститут приватних судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Наразі в Україні існує розгалуженість суб'єктів судово-експертної діяльності, що вбачається в функціонуванні судово-експертних установ підпорядкованих різним відомствам.

Це все призводить до дублювання функцій судово-експертних установ, відсутності необхідної координації між ними, наявності протиріч у застосування методів та методик проведення судових експертиз та наявності низки інших організаційно-управлінських проблем, що призводить до нераціонального розподілу і використання кадрових і фінансових ресурсів.

Сучасні реалії та курс України на інтеграцію до ЄС визначають особливий інтерес до досвіду європейських країн в організації судово-експертної діяльності. А. Полянський та Г. Юодкайте-Гранскіене зауважують, що «кожна окрема країна має свої особливості в організації та функціонуванні судово-експертної діяльності. Хоча загалом у європейських країнах, як і в Україні, поширені дві основні організаційні форми судової експертизи:

- спеціальні (експертні) установи;
- окремі фахівці – судові експерти (наприклад, існує практика інституту присяжних експертів, тобто для проведення експертиз залучають фахівців, які прийняли присягу й отримали ліцензію на право проведення судової експертизи)» [6, с. 39].

На практиці у більшості європейських держав експертно-криміналістична служба разом з іншими поліцейськими організаціями перебуває під юрисдикцією Міністерства внутрішніх справ. Загалом ця структура не викликає сумнівів з погляду дотримання законності та, своєю чергою, виправдана з погляду ефективності застосування криміналістичних засобів та методів розкриття і розслідування злочинів [4, с. 132].

Слід звернути увагу, що у деяких державах експертно-криміналістична служба є частиною Міністерства юстиції (наприклад, в Португалії і Нідерландах) або Міністерства оборони, входячи до складу озброєних поліцейських формувань (наприклад, у Франції) [4, с. 132].

Отже, досвід європейських країн свідчить про організацію судово-експертної діяльності у межах певного відомства (Міністерства внутрішніх, Міністерства оборони, Міністерства юстиції та ін.) як його частини, яка наділена певними повноваженнями та функціями. Вважаємо, що така практика організаційної структури судово-експертної діяльності у межах певного відомства може бути корисна і для впровадження в Україні.

А.В. Хомутенко та В.П. Хомутенко пропонують «створити єдиний орган – Державну експертну службу, що підпорядковуватиметься Мініюсту. Це сприятиме також вирішенню проблем, пов'язаних із методичним та інформаційним забезпеченням експертної діяльності, адже воно формуватиметься централізовано» [5, с. 73].

Зазначимо, що ефективне виконання поставлених перед суб'єктами судово-експертної діяльності завдань напряму залежить від рівня її фінансового забезпечення. Специфіка судово-експертної діяльності дозволяє виокремити наступні види (методи) її фінансового забезпечення:

- 1) внутрішнє фінансування (самофінансування) – передбачає покриття потреб судово-експертних установ та виконання їх основних функціональних завдань за рахунок використання власних коштів, отриманих як плата за послуги;

- 2) зовнішнє фінансування (бюджетне фінансування) – передбачає використання коштів, отриманих судово-експертними установами з державного бюджету.

Варто зазначити, що для державних спеціалізованих установ, що знаходяться у підпорядкуванні відповідних центральних органів виконавчої влади, характерні як внутрішнє фінансування за рахунок надання визначеного переліку платних послуг, так і зовнішнє фінансування за рахунок коштів державного бюджету. Фінансове забезпечення інституту приватних судових експертів здійснюється виключно за рахунок самофінансування.

Досліджуючи питання зарубіжного досвіду фінансового забезпечення судово-експертної діяльності, науковці зазначають, що «наявність інституту приватної експертизи в країнах ЄС є не лише однією з гарантій забезпечення законних прав і свобод громадян та інтересів суспільства, але й дає змогу суттєво зменшити бюджетні витрати на утримання державних спеціалізованих експертних установ» [6, с. 40]. Таким чином, фінансове

забезпечення державних спеціалізованих експертних установ в країнах ЄС здійснюється за рахунок бюджетних коштів, а інститут приватної експертизи за рахунок власних коштів.

Підсумовуючи, зазначимо, що застосування досвіду європейських країн щодо створення єдиної державної спеціалізованої установи, як одного з суб'єктів судово-експертної діяльності дозволить зосередити провадження судової експертизи у межах одного відомства та надасть можливість реалізувати комплексний підхід до вирішення проблем організаційно-управлінського, нормативно-правового, кадрового та фінансового забезпечення судово-експертної діяльності, що зумовить її ефективність та результативність.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення 23.04.2023).
2. Стрілець Г. О. Генезис системи судово-експертних установ в Україні та напрямки їх діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2009 : веб-сайт. URL: <http://www.disslib.org/henezys-systemy-sudovo-ekspertnykh-ustanov-v-ukrayini-ta-naprjamky-yikh-dialnosti.html> (дата звернення 23.04.2023).
3. Проект Закону про судово-експертну діяльність № 6284 від 05.11.2021 р. : веб-сайт. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154 (дата звернення 23.04.2023).
4. Гузела М., Кацнір В. Зарубіжний досвід організації судово-експертної діяльності в процесі здійснення кримінального переслідування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2018. № 906. С. 129-135 : веб-сайт. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/sep/18385/21.pdf> (дата звернення: 23.04.2023).
5. Хомутенко А.В., Хомутенко В.П. Інституційно-організаційне забезпечення судово-експертної діяльності в Україні. *Електронне наукове періодичне видання «Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління»*. Вип. № 4 (22). С. 59-79 : веб-сайт. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/expert/issue/view/235/252> (дата звернення 23.04.2023).
6. А. Полянський, Г. Юодкайте-Гранскієне. Зарубіжний досвід взаємодії судово-експертних установ між собою та з правоохоронними органами й можливості його використання в Україні. *Збірник наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики»*. Вип. 2 (24). С. 26-51 : веб-сайт. URL: <https://khrife-journal.org/index.php/journal/article/download/484/519> (дата звернення: 23.04.2023).

Лека Т.В.

аспірант,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

СТРУКТУРНА СТІЙКІСТЬ І РОЗВИТОК СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Страхові компанії в процесі свого розвитку рухаються відповідно до обраної стратегії. Досягнення бажаного певного стану та знаходження в ньому впродовж тривалих часових проміжків – це скоріш виключення, ніж закономірна та постійна тенденція. Хоча й наближення до такого стану потребує неабияких зусиль від страхової компанії як системного утворення, що наділене комплексом специфічних рис. При цьому, вплив позитивних трансформацій повинен забезпечувати супротив негативним змінам. В іншому разі, відбувається руйнування системи саме через меншу впливовість таких позитивних активних